

До
Председателя
на научното жури
за придобиване на
образователна и научна
степен „Доктор“
Нов Български Университет

С Т А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Росица Недкова Иванова – катедра „Счетоводство и анализ“, УНСС, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“,

за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

с кандидат Десислава Георгиева Маврова, редовен докторант, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (счетоводство и одитинг), Нов Български университет (НБУ), София

тема на дисертационния труд „Счетоводната информация в управлението на платежните операции и инструменти в търговските банки“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед N 3-РК-200 от 28.06.2021 г. на Ректора на НБУ, издадена на основание чл.14, ал.3 от Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ и Решение на Факултетния съвет към Магистърски факултет от заседание N 10 от 17.06.2021 г. и доклад на Декана на Магистърски факултет

1. Информация за дисертанта

Десислава Георгиева Маврова е докторант в редовна форма на обучение по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (Счетоводство и одитинг), с обучаващо звено Департамент „Икономика“ на НБУ – София. Обучението е осъществено през периода 2013 – 2021 г.

Десислава Маврова е магистър по икономика на НБУ – София, със завършена магистратура „Счетоводство и одитинг“ през 2012 г. Нейният професионален опит е във финансовия сектор (банковата система) като последователно е работила като специалист общи банкови операции, счетоводител, финансов анализатор и мениджър екип. Владее руски и английски езици.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в обем от 191 страници, в т.ч. увод, четири глави, заключение, библиография и девет приложения. Използваните литературни източници са 82, от които 63 източника са на български език, 11 източника са нормативни актове, а 8 са използваните интернет източници.

В увода на дисертационния труд са представени: актуалността на въпроса за счетоводната информация в управлението на търговските банки и конкретно при управлението на платежните операции и инструменти; обектът и предметът на изследването;

изследователската теза; целта, задачите и методологията на изследването; ограниченията в изследването.

Актуалността на темата на дисертационния труд се дължи на следните обстоятелства: търговските банки заемат водещо място при безналичните плащания; безналичните плащания и операции заемат значителен дял в платежното посредничество на търговските банки; за различните платежни операции са изградени съответни процедури и строго установен ред за извършването им; платежните операции и инструменти подпомагат развитието на електронната търговия; сигурността и защитата на информацията; бързината на трансфера на данните; наличие на множество от банкови контрагенти; самата практика изисква и предполага подобряване на счетоводно-отчетния процес в търговските банки; необходимостта от информация за целите на анализа на риска и изобщо на дейността на търговските банки и др.

Като **обект на изследването** в дисертационния труд е посочено, че това са „търговските банки и платежните операции в тях“, а като **предмет** – „счетоводно-информационното обезпечаване на платежните операции и инструменти в търговските банки, което е важна предпоставка за ефективното им организиране и управление.“

Изследователската теза на автора е, че „въпреки нормативно обособения и дефиниран процес на счетоводно отчитане и технология на безналичните разплащания в търговските банки, съществуват неизползвани възможности и проблеми, чието адекватно и аргументирано решаване би довело до усъвършенстване на общото банково управление.“

Целта на изследването по темата на дисертационния труд е ясно формулирана „да се изследват критично платежните операции и процеси в търговските банки, както и създаваната за тях счетоводна информация и на тази база да се очертаят, систематизират и аргументират възможности за усъвършенстване на технологията на разплащателния процес, а също и на модела за управление на счетоводната информация за платежните операции в банковата сфера.“

В дисертационния труд са формулирани четири **изследователски задачи**, които са в съответствие с целта на изследването.

В увода е посочена **методологията** на научното изследване – използваните подходи и методи в процеса на изследването, както и етапите на самото изследване. Методологията и методиката на изследването е в съответствие с поставените цел и задачи в изследването.

В увода са представени и **ограничителните условия** на изследването по темата на дисертационния труд.

В **първа глава**, от позициите на историко-логическия подход, е изяснена същността и особеностите на платежните операции и инструменти в търговските банки като обект на счетоводно отчитане. Представена е класификация на платежните операции и инструменти като е направен критичен сравнителен анализ на предимствата и недостатъците на различните платежни системи и инструменти, а в схематичен вид (в приложенията) е показана самата технология на разплащанията чрез всяка една от тях. Подробно е описана и класифицирана по подходящ начин правната рамка на платежните операции и инструменти в търговските банки – общи законови и подзаконови актове; специфични нормативни актове (наредби на БНБ); вътрешни правила, разработени в отделните търговски банки; нормативни актове на законодателството на Европейския съюз, регулиращи въпросите за платежните операции и инструменти в търговските банки.

Втора глава е посветена на проблемите при счетоводно-информационното осигуряване на платежните операции и инструменти на търговските банки от гледна точка на тяхното ефективно управление. Проведено е проучване под формата на интервю (приложение 9) с банкови служители от счетоводни отдели на търговски банки. Като резултат от това са изведени специфичните особености и проблемите при синтетичното и аналитично отчитане на безналичните плащания в търговските банки в България. Проучването и направените от докторантката изводи потвърждават изследователската теза в дисертационния труд, а именно,

че съществуват неизползвани възможности, решаването на които би подобрило управлението на платежните операции и инструменти, а оттам и на търговската банка като цяло.

В **трета глава** са представени възможности за подобряване на счетоводно-информационното осигуряване на управлението на платежните операции и инструменти в търговските банки в различни възможни практически ситуации. С това изследване докторантката доказва изследователската теза на дисертационния труд. Приемаме нейната идея за осигуряване на „интеграция между отделните модули на софтуера на търговската банка и на базата на тази интеграция – да се създаде единна база данни за всеки един клиент и всички негови операции.“ (стр.113) Докторантката прави предложения за подобряване на счетоводното отчитане на платежните операции и инструменти в търговските банки, в следните насоки: разширяване на аналитичното отчитане, като напр. обособяване на аналитични сметки за отчитане по сектори, в които осъществяват бизнеса си клиентите на търговските банки; подобряване на аналитичното отчитане по разплащателните сметки на лицата със свободни професии; използване на транзитни сметки и др.

В **четвърта глава** е представен модел за управление на създадената счетоводна информация за платежните операции и инструменти в търговските банки. Този модел се базира на обективно съществуващите взаимовръзки от формирането на взаимоотношенията „търговска банка – клиент“ до изпълнението или не на платежната операция.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

На основата на проучени различни литературни източници и критичен сравнителен анализ на становищата на отделните автори, са постигнати поставените цел и задачи в научното изследване. Представени са възможности и модел за усъвършенстване на счетоводно-информационното обслужване на платежните операции и инструменти на търговските банки. По този начин е доказана изследователската теза на научното изследване.

4. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Като резултат от научното изследване по темата на дисертационния труд докторантката е дефинирала следните научни и практико-приложни приноси:

4.1. Научни приноси:

а) на основата на ретроспективен преглед и критичен анализ на дефиниции, дадени от различни автори, са изведени и аргументирани определения за понятията: плащане; безналично плащане; електронни платежни инструменти и информация, представяна във финансовите отчети;

б) предложено е систематизиране на принципите, с които следва да е съобразена отчетността за платежните операции и инструменти в търговските банки, като от гледна точка на спецификата в организацията на банковата дейност те са групирани на основни и функционални.

4.2. Практико-приложни приноси:

а) на основата на критичен анализ на получените отговори от проведеното анкетно проучване сред банкови служители са представени:

- възможности за оптимизиране на технологията по уреждане на задълженията към търговската банка, възникнали в резултат от неразрешен овърдрафт по картова сметка;

- предложение за усъвършенстване на банковия софтуер в насока на създаване на единна база данни чрез интегриране на отделните банкови системни модули;

- възможности за усъвършенстване на счетоводното отчитане на платежните операции в търговските банки в следните направление: първо, използване на транзитни сметки при плащане в рамките на една и съща търговска банка с цел намаляване на степента на риск от допускането на субективни грешки, подобряване на информационното осигуряване на управлението както на платежните операции и инструменти, така и на търговските банки като цяло, подобряване на контрола при осчетоводяване на извършените стопански операции; второ, извънбалансово отчитане на поетия от търговската банка на платеца ангажимент по

депозирано съгласие за директен дебит; трето, организиране на извънбалансово отчитане на акредитив с покритие в банката на платеца; четвърто, извънбалансово отчитане на блокирани суми по запорирани сметки на клиенти на търговската банка, с което банката би разполагала с информация за точния размер на сумите, които в даден момент не могат да бъдат използвани; пето, разширяване на аналитичното отчитане по синтетичните счетоводни сметки за отчитане на привлечените от търговската банка средства, напр. по Булстат и по сектори на заетост на корпоративните клиенти, и други критерии;

б) разграничаване на контрола в търговската банка на „модулен принцип“ с обособени три фази: осигуряване на контролната дейност с информация; контрол върху разплащателния процес и описание на резултатите от извършените контролни дейности;

в) предложен е примерен модел за управление на информацията за безналичните плащания в търговската банка;

г) разработен е и е представен „Модел на управление на информацията, насочена към управление на риска“. Целта е задълбочаване и усъвършенстване на анализа на кредитоспособността на клиентите на търговската банка, като те могат да бъдат групирани в определени рискови зони.

Приемаме така формулираните научни и практико-приложни приноси в дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила списък от осем публикации, които са по темата на дисертационния труд. Пет от публикациите са научни доклади, представени на международни научни конференции, а три са статии, публикувани в научни издания в страната. Четири от представените публикации са на английски език.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 36 (тридесет и шест) страници. В него е представено пълно и точно съдържанието, научните и научно-приложните приноси, които са ясно формулирани, както и списък на публикациите по темата на дисертационния труд. Представена е справка за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“, както и декларация за оригиналност и достоверност на научното изследване по темата на дисертационния труд, съгласно чл.27, ал.2 от Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

7. Мнения, препоръки и бележки

Препоръчвам докторантката да продължи научните си изследвания, свързани с усъвършенстване на счетоводно-информационното осигуряване и управлението на платежните операции и инструменти в търговските банки.

8. Заключение

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение. Изследването по темата на дисертационния труд дава основание да се направи извода, че докторантката Десислава Георгиева Маврова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на платежните операции и инструменти в търговските банки и тяхното управление, както и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Посоченото по-горе ми дава основание да дам с пълна убеденост своята положителна оценка за проведеното научно изследване по темата на дисертационния труд. Представените

дисертационен труд и автореферат, както и постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси, ми позволяват да гласувам положително „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ на Десислава Георгиева Маврова в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство и одитинг)“.

03.09.2021 г.
гр. София

Подпис:
/доц. д-р Росица Иванова/